

Bernal, 10 de novembre de 1991

Estimat Joaquim,

el temps passa volant i, això se'm fa més evident en haver de respondre la teva carta, ja que veig astorat que és del 28 de setembre.

Tornant a la ginesta, t'adjunto unes flors assecades entre un full de paper, que segurament ja hauran perdut la flaire, però que et demostraran que és tan bonica com la del nostre país. La diferència, però, rau en el tamany de la planta, que aquí creix com un arbre més que com un arbust, com podràs veure a la foto que he tret del davant de casa. Quant a l'època de la florida, has de pensar que el 21 de setembre aquí entrem a la primavera, que és quan ja no fa fred i floreixen les plantes. Fixa't que en Maragall deia: "que ve el temps de la calor".

Tot això m'ha fet pensar que, arran de no haver estat mai a casa, se t'ha de fer difícil d'imaginar com és l'ambient on vivim, i és per això que, a més de la foto del jardí del davant, n'he fetes algunes des de diversos angles del vestíbul on hi tinc el "santuari", i també algunes del jardí del fons, on hi tenim tres bedolls i un magraner, que ara està completament florit i que fa unes magranes grosses com meïons (i no exagero), ja que es veu que en aquest país tot és enorme, com ara els ómbús que, no sent arbres, es fan més grossos que els mateixos arbres. Per això, també, els japonesos (que aquí fan tots de tintorers o es dediquen al cultiu de les flors), a la segona generació són tan alts com el comí dels argentins. I no parlem de les dones que són espectaculars, amb les cames més llargues i ben fetes del món. Suposo que per això en Rusinyol deia que, a l'Argentina, s'hi havia de venir a "fotre calés, fotre's les dones i fotre el camp". Bé, alguna cosa de bo havia de tenir aquest malaurat país,

Ja recordava que en Guillamon no és sant de la teva devoció. Però, efectivament, t'ho comentava perquè casa nostra s'està convertint en una mena de lloc de romiatge per a gent que vénen del terror, una mica (i salvant totes les distàncies) com ho devia ser la llar d'en Henry Miller a Big Sur. Per casa hi han passat: en Xavier Ribalta, en Xavier Tudela, l'arquitecte Carles Guiral, amic d'en Guillamon, que hi ha estat dues vegades, ~~ix~~ en Pere Matalonga amb la Lourdes, tots dos amics d'en Clapés, i fa uns

quinze dies, hi van estar una parella de Tàrraga, amics d'en Xavier Garcia, que, per aquelles casualitats que no t'expliques, van connectar per conducte d'en Jorge Labanca, un noi argentí que va integrar el conjunt que acompanyava en Ribalta, aquí i a Catalunya. També hi ha estat en Ricard Salvat i gairebé hi podríem incloure la Montserrat Roig, que no va poder arribar-se a casa per falta de temps. I em sembla que encara m'oblido d'algú. Espero que el romiatge no s'estroncarà, ja que diria que la Isabel i en Toni no deixaran d'integrar la llista aviat. I qui sap si tu no faràs un cop de cap algun dia...

Respecte al que dius dels crítics, recordo el que en deia en Gombrowicz: "No hi ha, crec, un sol artista que no acabi per comprendre que el crític és el seu enemic fins i tot quan aquest el cobreix de flors". I si hem de fer cas d'en Hemingway, l'escriptor tampoc no s'ha de fiar de l'editor. En un Consell al meu fill, l'any 1931, li deia: "No et cassis mai amb les putes/ no paguis mai a un extorsionador/ no vagis mai amb la llei/ no confiïs mai en un editor/ o dormiràs a la palla." Ja ho veus com va la cosa, i em sembla que a tu t'ha tocat el rebre tant de part del crític, com de l'editor, oi?

Quant als premis, al darrer Temps que he rebut, he vist que el Pere Quart l'han donat a en Ramon Folch i Camarasa. A veure què passa amb el Vaixell de vapor. Potser sí que tens raó, amb això de deixar-ho córrer, pel que als premis es refereix, i encaminis els teus esforços cap a les borses de treball, beques o ajuts, car ja veus que aquests xitxarellos s'ho apanyen força bé. Llavors, podries fer com en Guillaumon: agafes l'avió, te'n vens uns quants dies a casa nostra i escrius una novel·la! Què tal?

I ja que parlem d'ajuts, com recordaràs, per inspiració d'un manso que talla el bacallà a Planeta Internacional, i que el vaig conèixer amb motiu de la presentació de la plaquette d'en Miller a l'Amagatotis, i amb el consentiment d'en Parcerisas, vaig presentar-me als ajuts que dona el Ministeri de Cultura a la creació literària, amb el projecte de la traducció de la Jane Eyre, que m'havien encarregat a Edhasa, i me l'han concedit, tu! Tal com ho sents! Són vuit-centes mil de l'ala, i a part m'han de pagar la traducció a l'editorial. És una forma de rescabalar-me dels calés que em descompten de l'IRPF i que se'ls embut/xaca l'Estat. En realitat, encara no

n'he vist ni cinc. Tot just el 19 del mes passat, vaig rebre el telegrama, i vaig haver d'enviat el número del NIF i una declaració de no obligació de presentar la declaració de renda, i així ho vaig fer, al·legant la residència a l'Argentina. Espero que ho donin com a bo i que m'enviïn les 400.000 de la primera tanda; després, tinc un any de coll per acabar la traducció i presentar-los-en original i còpia, i llavors puginaran les altres 400.000. De fet, la traducció la tindrè enllestida a finals de mes, però esperaré una mica a enviar-la. Si m'invitessin a venir pel Congrés Int. del PEN, la duria personalment. Si no, hauré de fer-ho per correu.

La veritat és que aquests diners ens vindran molt bé, perquè, en aquests moments, el canvi del dòlar ens és molt desfavorable i les coses van augmentant, sense que pugi el dòlar. De més a més, a la Glòria li han donat una beca per anar a fer un curs sobre ensenyament de la filosofia als infants, a New Jersey, però només li cobreix estada i manutenció, de manera que li ha calgut pagar-se el tiquet, i, pobra nana, ella sola no pot solventar-ho i l'hem d'ajudar nosaltres. Se n'hi va dissabte vinent i s'hi estarà uns quinze o vint dies.

He vist alguna ressenya de l'encontre a Reus. Ja m'explicaràs com va anar en el terreny personal i dels amics, que es pot dir que hi eren tots, si més no, els del Cafè Central, com dius tu.

M'he alegrat que la Ma. Antònia Oliver hagi guanyat el Bertrana!

Respecte als de Pòrtic, el cas és que jo no sabia pas si la Carme Casas se n'havia desvinculat o no. Feia temps que no hi tenia cap contacte, després que li vaig passar Els llibres de la meua vida, com a conseqüència d'aquella presentació que em vas fer tu aquell St. Jordi. I, tanmateix, no he rebut resposta a la meua carta, tot i haver ~~enviat~~ fotocòpia posteriorment, en veure que no contestaven. Trobo que si no hi és la Casas, algú o altre hi deu haver al seu lloc. Potser encara contestaran, i, si no, que els bombin.

Curiosament acabo de rebre la biografia de la Rodoreda de la Montserrat Casals, que l'havia demanada a can 62, abans que tu me'n parlessis i tot i

no saber tampoc que l'autora era germana de la Isabel! L'interès me'l van despertar les notes que n'havia llegit, sobre el llibre. O sigui que, també jo, hauria pogut fotre una bona planxa!

Sí, sí, comprenc molt bé que no estiguis d'acord amb els conceptes d'en Miller sobre l'ensenyament, però jo crec que en moltes coses ~~hi ha una certa raó~~ té raó. Jo sempre he cregut que m'hauria anat molt bé tenir una escolaritat secundària i haver fet una carrera universitària, ja que m'hauria estalviat moltes marrades, en comptes d'haver-me de conformar amb haver anat al col·legi Pelayo, del carrer Portal Nou, amb el mestre que es deia senyor José, que sempre duia la palmeta a la mà, com si fos un sabre, i prou. Tota la resta me la vaig haver de fer a pols... És clar que no sóc un geni, però no sé si hauria arribat gaire més lluny amb estudis més amplis. Només cal veure la quantitat de metges, advocats, enginyers, etc., que són uns talos-sos...

T'agraeixo molt els comentaris que em fas sobre el moviment independentista (gairebé tot un assaig), així com el que em dius sobre els escriptors castellans que resideixen a Catalunya i que ara volen ser considerats catalans, o els que fan catalanisme en castellà (!). En fi, totes aquestes coses sé que em farien posar moltes pedres al fetge, si visqués a Barcelona. Vist d'aquí estant, tot això em fa l'efecte que contribueix a igualar la nostra personalitat nacional, sumant-hi el que passa a València. Jo cfec que portem les de perdre, sobretot pel que a la llengua es refereix. Sense tenir Estat propi, i una sola llengua oficial, no podem resistir els embats de la llengua protegida, oi més quan els mateixos catalans no fan res, en general, per defensar-la, prestant el seu suport a totes les manifestacions culturals en aquesta llengua nostra: TV, llibres, premsa, discos, etc. Bé, a pesar de tot, jo continuaré aportant el meu granet de sorra a la literatura en llengua catalana..., sempre que les editorials catalanes s'aguantin dretes.

Gràcies pels retalls. La teva carta, en efecte, val per dues, però no deixis d'esci^rre ni que sigui menys llarga. Espero tenir les fotos revelades per enviar-te aquesta. Una abraçadota amb records de tots